

Tieteiden pitopöydässä

Tutkijaliiton kesäkoulu järjestettiin 28. kerran elokuun viimeisenä viikonloppuna Kallio-Kuninkalan vehreässä ympäristössä. Teematriadin muodostivat *muutos, jatkuvuus* ja *ennuste*. Innoittuneen esitelmäsikermän aihepiirit ulottuivat antiikin ajattelusta evoluutiobiologiaan. Rento yhdessäolo

ruoan, juoman ja saunan merkeissä muodosti nytkin luontevan vastinparin päivän keskustelulle. Lähtökohtana oli ajatusten työstäminen yhdessä, kriittisessä mutta epämuodollisessa hengessä, jossa opiskelijat sekä nuoret ja vanhemmat tutkijat ovat tasavertaisia. Kun esitelmissä vielä vilahtelivat antiikin hahmot, kesäkoulun konsepti

muistuttaa symposiumikäsitteen pitoisasta alkuperäismerkityksestä.

Tutkijaliiton työvaliokunta järjesti kesäkoulun ensikerran 1981. Seuraavana vuonna Kirsti Määttänen otti vetovastuun yhdessä Kaarlo Tuorin kera, ja viimeisen parinkymmenen vuoden ajan hän ja Tuomas Nevanlinna ovat vastanneet ideoinnista

Valokuva: Tapio Muhoonen

ja puheenjohtamisesta. Nevanlinna aloitti ensimmäisen esitelmänsä 1983 kirjoittamalla taululle lainauksen Henri Lefebvreltä: ”Marxismi on pitkäväteistä”. Kesäkoulun alkutaivalta hallinnut marxismi on vuosien varrella muuntunut yleisemmäksi kiinnostukseksi yhteiskunnalliseen ajatteluun.

Kesäkoulun ideana ja käytäntönä on ollut tuoda eri alojen tutkijoita ja taiteilijoita samaan keskustelupöytään. Osanottajat ovat Tutkijaliiton profiilin mukaisesti useimmiten tulleet humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen piiristä, mutta tänäkin vuonna joukossa oli liuta muiden alojen edustajia: biologian, tietojenkäsittelytieteen, johtamisen teorian... Lisäksi ohjelmaa ryydittää yleensä jokin aistillinen luomus. Tällä kertaa nautittiin elokuvasta: valkokangasta ei täyttänytäkään PowerPoint-kavalkadi, vaan Päivi Takalan ja Marjut Rimmisen ohjaama *Sydämeen kätketty*, joka dokumentaaris-draamallisesti tutkii sodanjälkeisen sukupolven tarinaa 60-luvulle asti. Silmä ei iloinnut yksin, kun aikakauden radiolähetysten ohella kuvien liikettä rytmittivät virret, jotka toivat elokuvaan lapsuuden ja melankolisen toivon tuntua.

Ei yllättänyt, että muutos oli teemoista voimakkaimmin esillä, se kun tekee myös ennusteitten ja jat-

kuvuuksien tutkimisen mielekkääksi. Esitelmät ristesivät hedelmällisesti. Sukupuolien suhteen ja erityisesti isä- ja mieskuvan muutos puhutti paljon, erityisesti Jakke Holvaksen isäksi tulemisen mietiskelyn siivittämänä. Nykyisä on yli-innokas mutta epävarma ja itseironinen, koska ei oikein voi omaksua äidinkään roolia ja tarjolla on vain absurdeja identiteettimalleja: sodan traumatisoima, väkivaltainen alkoholisti-isä, jakoavainvirtuoosi...

Ennustetta käsiteltiin luonnontieteellisesti, mutta myös yleisemmän tulevaisuuden ennakoimisen sekä hallinnan näkökulmasta. Jukka Lehtonen esitteli eliökunnan muutoksia kambrikaudesta alkaen ja evoluutiotutkimuksen vaikutuksia lajien luokitteluun ja toisaalta nykyisten lajien kehittymisen ja sopeutumisen ennakoimiseen. Turo-Kimmo Lehtonen kertoi ennakoimisesta pörskurssien ja markkinoiden yhteydessä, Markku Koivusalo taas loi laajan katsauksen tulevaan varautumisen käsitteellisistä tekniikoista antiikista nykypäivään. Esitelmissä piirtyi vahvana moderni kuva ennustamisen epämääräisyydestä ja myös ihanne reagoimisen spontaanuudesta ja välittömyydestä, samalla kun muutoksenhallintaan pyritään pakkomielleisesti luomaan yhä uusia työkaluja.

Timo Miettinen käsittelee kriisien

merkitystä historian jatkumon muodostumisen kannalta erityisesti Edmund Husserlin ajattelun valossa. Kriisi ei Husserlin näkökulmasta ole pelkkä tulehtunut ja tuhoisa sekaannuksen tila, vaan sen voi nähdä aiheena kulttuurisen tai aatteellisen tilanteen vastuulliseen uudelleenarviointiin, joka mahdollistaa kehityksen.

Jussi Vähämäki puolestaan luonnosteli antiikin mytologialla höystettyjä Platonin ajatuksia ideoiden ja ikuisuuden suhteesta muuttuvaan maailmaan ja tämän suhteen jatkuvuudesta. Ideaalinen sitoutuu muuttuvaan, koska iäiseen kurotetaan muuttuvaisesta. Jumalallisen ja kuolevaisen välittäjänä toimii *daimon* Eros ja tämän inhimillinen uskottu, jolla on kyky hullaantua jumalaisesta kauneudesta. Rakkaus on siis pyrkimystä kohti jumalaista, mutta se ei kuitenkaan saavuta täyttymystään miehen ja naisen välillä, jotka voivat lisääntymisellä vain jäljitellä ikuisuutta. Homoseksuaalisuuskään ei tosin aivan riitä, vaan vasta platoninen rakkaus nousee vähitellen yksittäisten, muuttuvien kauniiden kohteiden yli huumautuakseen kauneudesta itsestään.

Teksti: Julius Telivuo